

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

Наприклад, кіберальянс Китаю та Росії з цифрового суверенітету став основним попередником цифрового суверенітету, оскільки обидві країни активно просувають таку ідею для захисту своїх національних інтересів, які здебільшого пов'язані з проблемами економіки та безпеки. Країни вимагають більшого контролю над своїм власним кіберпростором, підтримуючи принцип невтручання у кілька глобальних систем управління, що викликає суперечки про тому, чи суперечить ідея цифрового суверенітету – ідеї інтернет-нейтралітету [4].

Таким чином, можна резюмувати, що майбутні перспективи міжнародного права про кіберпростір будуть ґрунтуватись на інтересах не скільки держав, стільки в інтересах інших ключових суб'єктів кіберпростору (глобальних компаній). Значну роль у цьому процесі становлення й поступу відіграватиме теорія цифрового суверенітету.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пахомов В.В., Каріх І. В., Рєпін Д. А. Міжнародно-правове регулювання кіберпростору. *Молодий вчений*. № 4 (92). 2021. С. 269-272.
2. Данельян А. А. Международно-правовое регулирование киберпространства. *Образование и право*. № 1. 2020. С. 261-270.
3. Нігреєва О. Щодо питання про міжнародно-правовий режим кіберпростору. 2021. URL: <http://aphd.ua/publication-785/>.
4. Камчатний М. Основні ознаки поняття «кібервійна» в сучасному міжнародному праві. *Альманах міжнародного права*. № 15. 2017. С. 12-22.

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ХАРАКТЕРНИХ РИС АЗІЙСЬКИХ КРАЇН

Солодовник М. В.

*Студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету
Науковий керівник: Думчиков М. О.
к.ю.н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Країни Азії належать до чотирьох правових систем: далекосхідної, індійської, індуїстської та мусульманської.

Далекосхідна правова система. До цієї правової сім'ї належить право таких країн, як Народна Республіка Бангладеш, Соціалістична Республіка В'єтнам, Китайська Народна Республіка, у тому числі Особливий адміністративний район Гонконг, Республіка

Камбоджа, Корейська Народна Демократична Республіка і Республіка Корея, Малайзія, Монголія, Республіка Союз М'янма, Народна Демократична Республіка Лаос, Королівство Таїланд та Японія [1].

За далекосхідним законодавством рішення суду приймається виключно на основі компромісу. На відміну від цивільного права та англосаксонського права, рішення рідко приймаються на користь однієї сторони. Можна сказати, що головне завдання далекосхідного права – догодити всім сторонам конфлікту, щоб кожна з них могла «зберегти обличчя».

Судова практика не є джерелом права, а всього лише виступає результатом правозастосовної діяльності держави

Правова система індуїзму. До цієї правової сім'ї входять закони таких країн, як Республіка Індія (законодавство цієї держави має певні особливості і тому розглядається окремо) і Республіка Сінгапур. Крім того, до індуїстської правової системи належать африканські країни Республіка Кенія, Об'єднана Республіка Танзанія та Республіка Уганда [1].

Основною характеристикою цієї родини є релігійно-общинний характер їхнього виховання та побудови, в основі якого лежить релігія індуїзму. По суті, ця правова система є сукупністю релігійних вірувань, догм і тверджень, які несе держава. Батьківщиною вважається Стародавня Індія.

За своєю структурою індуське суспільство являє собою касту, яка ґрунтується на віруваннях релігії і приваблює. Від каста людина висить своє становище в суспільстві, задіяна каста (вища чи нижча). Суспільство індуїстської правової групи досить структуроване, і тому розвиток громадянського суспільства в цих державах відбувається повільно та гальмується особливостями правової системи, заснованої на релігійному вченні індуїзму [3].

Мусульманська правова система. Мусульманська правова система широко поширена в таких країнах, як Йорданське Хашимітське королівство, Республіка Індонезія, Республіка Ірак, Ісламська Республіка Іран, Держава Кувейт, Малайзія (є деякі мусульманські громади), Ісламська Республіка Пакистану та Турецької Республіки. У Республіці Кенія, Сомалі та Об'єднаній Республіці Танзанія є значні мусульманські громади. Мусульманське право також мало значний вплив на індуське право [2].

Джерелами мусульманського права є в основному релігійні твори і книжки, а саме:

- Коран – є священною книгою мусульман, яка містить основні норми ісламського права, зокрема норми моралі, яких повинні дотримуватися всі мусульмани і які є основою для побудови правових норм [5]. У сурах Корану передбачається два покарання: у

найближчому житті та у потойбічній. Наприклад, Коран забороняє вбивства: «не вбивайте душу, яку заборонив Аллах, інакше як за правом (даним Всевишнім). Так, обличчя, яке вчинило умисне вбивство «попадає в геєну», «тому, хто вірного навмисне уб'є, пекло відплатою постане, де перебувати йому назавжди», а до цього підлягає смертній карі як сказав Аллах;

- Сунна – це пояснювальна книга Корану. У ньому переважають релігійні обряди та приклади вирішення конкретних правових колізій. У той же час ці визначення ґрунтуються на фактах із життя Моххамеда Сунна є збіркою хадісів (переказів Мухаммада, світ над ним) і стала джерелом маси практичних уложень, яким керувалися судді протягом перших століть до кодифікації ісламської права [4].

Коран і Сунна є ідейно-теоретичною базою мусульманського права, що містять його загальні принципи. Переважна частина нормативні розпорядження Сунни також мають казуальне походження. За порівняно з Кораном як базове джерело мусульманського права. Сунна містить значно більшу кількість конкретних, у тому числі кримінально-правових норм, що пояснюється самим призначенням Сунни показати як у діяльності та житті пророка Мухаммада (мир над ним) реалізувалися морально-релігійні розпорядження Корану. Інакше кажучи, Сунна є свого роду теоретико-практичний коментар до Корану;

- Іджма – містить певні норми ісламського права; тільки юридичні положення, що містяться в ньому, підлягають безпосередньому виконанню мусульманами Його суть той факт, що заяви та рішення адвокатів до обговорюваних питань має бути правильним. Тоді це рішення розуміється як факт і стає юридичною нормою;

- Кіяс – звід правил застосування Корану, Сунни та Іджми в нових ситуаціях;

- Закони – загальнообов'язкові норми; мають найнижчий статус в ісламському праві. Закони і кодифіковані закони були прийняті континентальною правовою сім'єю на початку 19 століття, але положення континентального права поступилися місцем мусульманським. Закони в основному використовуються для регулювання адміністративних, конституційних, кримінально-процесуальних відносин. Соціальні та сімейні відносини в більшості країн досі не врегульовані законодавством [3].

Азіатське кримінальне право щодо вбивства:

Смертна кара або страта – це позбавлення життя особи як покарання, передбачене законодавством і здійснюється за рішенням суду або за рішенням іншого державного чи військового органу влади.

У сучасному світі багато країн законодавчо закріпили смертну кару або її тривалий час не застосовують, а деякі країни зберігають її як покарання за особливо тяжкі злочини.

Наразі смертна кара зберігається в кримінальному законодавстві 56 держав і територій світу, включаючи невизнаний ООН Тайвань та Палестину, яка є спостерігачем в ООН.

Реально страти мали місце у 19 державах Азії (Афганістан, Ботсвана, В'єтнам, Китай, Ємен, Єгипет, Іран, Ірак, КНДР, Пакистан, Саудівська Аравія, Сінгапур, Сомалі, Судан, Південний Судан, Сирія, Таїланд, Тайвань та Японія). Більшість країн мають законодавство яке зберігає смертну кару, вона призначена лише для умисного вбивства. Водночас у багатьох країнах це смертельне покарання підлягає як умисне вбивство, так і низка інших злочинів [3].

Серед усіх країн, де дозволена смертна кара, найбільше вбивають в Ірані, Саудівській Аравії, Іраку та Пакистані.

Часті випадки і самосуд, за який ніхто не відповідає. До цього ж списку можна додати КНР. Проте уряд не публікує цифри про кількість страт. За неофіційними даними, щорічно в Китаї страчують від 2 до 3 тис. А до страти зловмисників їх машинами провозять по площах міста. Хоча сам суд про вбивство проходить за зачиненими дверима [3].

З вищесказаного можна зробити висновок, що правові системи Азії є традиційними та релігійними за своєю природою. Така ситуація негативно впливає на розвиток громадянського суспільства. Проте поєднання традиційних норм азіатських правових систем з нормами континентального та англосаксонського права позитивно впливає на базове формування громадянського суспільства.

А отже, сучасна кримінально-правова політика України на законодавчому рівні має дещо різну направленість і, з одного боку, стосується впровадження міжнародних стандартів, а з іншого – набуває ознак відродження кримінально-правової політики. Водночас намагання удосконалити окремі норми КК України у відповідності до міжнародно-правових вимог, свідчать про абсолютно протилежні тенденції розвитку кримінально-правової політики України. Враховуючи кримінально-правову політику країн Азії можна запропонувати певні удосконалення. Такі як:

- норми-традиції або норми ритуалів – відповідно до теорії далекосхідного права зокрема Китайці, саме завдяки цим нормам може бути забезпечений громадський порядок

- етичні норми – це набір моральних правил поведінки. Вони в першу чергу призначені для самовпевненого дотримання правил порядку суспільства. Основна відмінність між нормами і традиціями і етичними нормами є те, що перші встановлюють правила поведінки, а другі оцінюють, як ці правила виконуються, тобто здійснюють оціночну функцію;

- норми-звичаї є основною формою регулювання правил поведінки, що виникли внаслідок їх практичного використання та застосування. Основна догма цих правил полягає в тому, що суддя повинен виступати під час вирішення конфлікту у ролі миротворця та допомоги сторонам у пошуку компромісу;

- правові норми - норми, виражені в нормативно-правових актах. До цієї групи джерел права вдаються якнайменше через те, що вони їй не притаманні. Хоча зараз значення законів у правовій культурі і житті суспільства зростає.

Судова практика не є джерелом права, а всього лише виступає результатом правозастосовної діяльності держави.

Таким чином, Україні доцільно більше враховувати норми традиційного звичаєвого права при імплементації тих чи інших положень іноземного права, особливо це доречно при здійсненні гармонізації нашого законодавства

Однак, неодноразові зміни та доповнення до Кримінального кодексу України є прямим свідченням нестабільності кримінально-правової політики держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Орленко, В. В. Характерні риси правових систем азіатських країн: вплив на розвиток громадянського суспільства. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 4 (8). С. 127–134 <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/12247>.
2. Кровная месть: как обычай существует в наши дни <https://www.bbc.com/russian/features-40281604> (дата звернення 25.04.2022).
3. Бурхануддин Маргинани. Хидоя. Комментарии мусульманского права/ Бурхануддин Маргинани. – М. Волтерс Клувер, 2008. 656 с.
4. Сюкияйнен Л. Р. Концепции халифата и современное государственное-правовое развитие зарубежного востока / Л. Р. Сюкияйнен. – М., 1997. – 156 с.
5. Мусульманское право (структура и основные институты) / [В. Е. Чиркин, Л. Р. Сюкияйнен, М. С. Хайдарова и др.] ; отв. ред. Л. Р. Сюкияйнен. –М.: Ин-т г-ва и права АН СССР, 1984. 120 с.